

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Erindringer 1995

Erindring nr. 450

Forfatter:	Elna Bøgedal
Omfang:	8 sider
Periode	1917-1930

ELNA BØGEDAL
TYGE KRABBESVEJ 5
2300 KØBENHAVN S

Kbhvn, den 21. aug. 1995

Københavns Stadsarkiv,
Københavns rådhus,
1599 Kbhvn V.

Erindringer fra København 1920-50.

Hermed følger mit bidrag, ialt 5 sider tekst og 2 sider
med billeder.

Med venlig hilsen.

Elna Bøgedal

Elna Bøgedal, født 25/7 1917, datter af Helga og Poul Hansen. Efter mine forældres bryllup forlod min mor sin stilling og blev hjemmegående. Min far var fuldmægtig på Københavns Flydedok & Skibsværft, Strandgade. Da dette skibsværft blev overtaget af Burmeister & Wain i 1927, blev min far regnskabschef for afd. på Refshaleøen og i 1930 indkøbschef for hele værftet.

I 1920 købte mine forældre ved udstykning af Højdevangsallé en grund (græsmark) sammen med min mor's moster og onkel. Herpå blev bygget et lille træhus, indeholdende stue med veranda foran, et lille køkken med spritapparat til at koge på, samt et primitivt toilet. I de første år var det grøfter ved vejkanten, ingen kloakering, men der blev lagt vand ind på grunden, men ikke i huset. Der blev anlagt en stenhøj med flagstang, plantet en del frugttræer og der blev fortrinsvis dyrket grønsager til husholdningen desuden en sandkasse til mig. (Billeder vedlagt.)

Min mor's onkel var rodemester, - en embedsmand, som sørgede for opkrævning af borgernes skat, han havde 2 assistenter til at hjælpe sig.

Rodekontoret var det første værelse i en $4\frac{1}{2}$ værelses lejlighed, beliggende på 1. sal, hjørnet af Amagerbrogade og Højdevej, i den øvrige del af lejligheden boede rodemesteren og hans kone.

Rodekontoret var indrettet med 3 skriveborde, desuden 1 skranke med søjler hertil kom skatteyderne, desuden var der spytbakker, som der skulle bruges sand til, dette blev leveret af en kusk, med et lille hestekøretøj, sandet lå på ladet. Han leverede et mål sand, målet var et lille bødkerkar. Han leverede også sand til folk med kanariefugle.

Omkring 1925 ved rodemesterens pensionering blev rodekontoret flyttet, og en af assistenterne blev rodeinspektør for det nye kontor.

Der var ikke elektricitet i lejligheden, men indlagt gas, petroleumslamper blev brugt til oplysning, undtagen i spisestuen, hvor der var en 5armet lysekroner til gas, på hver arm var der en hane, som blev tændt. Der var badeværelse i lejligheden, vandet til badekaret blev opvarmet med gas i en stor rund opretstående beholder. Der var mange mus i ejendommen, og en musefælde blev hver aften sat i køkkenet, og for det meste var der mus i fælden om morgenen.

I min barndom, var der mange specialforretninger, hvor vi handlede, på Østergade ca. nr. 59 lå en stor viktualieforretning, kom vi forbi, blev der købt leverpostej evt. andet pålæg. Theen skulle købes hos Fønnesbech-Sandbergs Thehandel, Østergade ca. nr. 8 Julenødder, dadler og figner blev købt hos købmand Bockelund, hjørnet af Højbroplads og Stranden. I Torvegade lå Bernsteins hørkramhandel, som havde klipfisk og spegesild, som blev taget op af en stor tønde, og som man selv gjorde i stand, vandede ud og lagde i lage. Nytårstorsken blev købt ved fiskebådene, der lå overfor Børsen. Torsken blev vejet på en bismarvægt.

Skulle der bruges noget specielt til håndarbejde blev det købt i Fru Hiorts Magasin, Holbergsgade 15, Kbhvn K., her blev også udgivet håndarbejds bøger, med aktuelle håndarbejder og sendte snitmønstre, hække- og knipleremønstre på efterkrav eller mod indsendte frimærker (da. norske, svenske)

Eksempler fra Fru Hiorts håndarbejdsbog bind 1, 4. oplag udgivet 1923:

Kniplemonstre fra 90øre - 3,50 Kr.
Hæklemonstre " 25øre - 1.65 Kr.
Hvid Voiles-Babykjole m/ lyserødt Broderi
påtegnet og påbegyndt m/ Garn Kr. 5.50

Min mor's kjoler og mit tøj blev ikke købt færdigt, min mor syede mit tøj, og senere kom der en syerske, som syede på min mors symaskine, hun fik kosten og 5 kr. pr dag, og kunne sy en kjole på en dag. Derefter fik vi en dameskrædderinde til at ~~svort~~svort tøj.

Stoffet blev for det meste købt hos Fonnesbech på Østergade. Min mor kom en gang imellem derind om onsdagen, når der var restesalg, efter jeg var kommet i lære (ikke langt fra Fonnesbech) kunne det ske, at en ekspedient sagde til min mor, vi har gemt denne rest til Deres Datter, så fik jeg et stykke stof af fin kvalitet, nok til en kjole m. korte ærmer for 10-15 kr.

I 1923 kom jeg i skole på Sundby Gymnasium, her var også under-skole. Skolen var beliggende på Øresundsvej, hjørnet af Drogdengade. Skolen blev efterhånden nedlagt, idet eleverne fra 1. mellem-skole (6. skoleår) blev overført til Christianshavns Gymnasium, beliggende bag Vor Frelzers Kirke. Sammen med en klassekammerat gik vi derind og hjem igen, godt en halv time hver vej, og var det regnvejr fik vi 20 øre til en sporvognsbillet.

Indtil 1930 boede vi i en 3værelses lejlighed med kakkelovn og uden bad. Det var en forandring, da mine forældre købte huset på Tyge Krabbesvej, hvor jeg stadig bor, centralvarme, badeværelse, spisekammer med vindue og viktualiekælder. Grunden på Højdevangsallé med hus blev solgt for kr. 8000,-.

Vi fik husassistent, løn kr. 45,- pr. md. samt fri kost og værelse. Til middagen serverede hun i sort kjole og hvidt forklæde og kappe. Ved større middagsselskaber havde vi kogekone.

Da vi boede i lejligheden lejede jeg med jævnaldrende piger i ejendommen, om vinteren med dukker og dukkestue, og vi tegnede og malede med vandfarver, om sommeren var det boldspil og rulle-skøjter, desuden begyndte jeg tidligt at løbe på isskøjter, først på "Firkanten" på Amagerfælled, som hurtig frøs til, eller når det var sne trak vi kælken over til "Langbakken" ligeledes på fælleden og kælkede ned af den.

I 1930'erne blev der en overrislet udendørs skøjtebane på Englandsvej ved sportshallen, om aftenen var der oplyst og Politikens hus havde en bil derude som leverede musikken. Hver aften øvede jeg mig i kunstskøjteløb og dansede til Skøjteløbervalsen.

Om sommeren badede jeg på badeanstalten, Amager Helgoland, og var medlem af DKG (Dansk Kvinde Gymnastik), som havde eget lokale, og vi kunne deltage i undervisning, så nogle aftener om ugen trænede jeg ca 1000 m. i Crawl og Brystsvømning. Badevandet var ganske udmærket, specielt i forhold til vandet på badeanstalten "Langebro", hvor vi fik svømmeundervisning, da jeg gik på Chr.havn Gymnasium. Der var vandet uklart og ulækkert, grundet de mange skibe, der dengang passerede i havneløbet. Alligevel tog jeg den store frisvømmerprøve her.

1 nov. 1934 kom jeg i boglandlærlære i den indre by, Læretiden var 4 år og 3 år gik vi på boghandlerfagskolen på Købmandsskolen, dog ikke i sommermdr. Vi gik 2 aftener og en formiddag om ugen. De aftener jeg skulle på Købmandsskolen, kunne jeg ikke nå hjem og få middagsmad, da jeg skulle møde på skolen kl. 18⁵⁰. Jeg tog så hen i Østergade 18 v/ Svaneapoteket på øverste etage her lå komtesse Trampes restaurant, her fik man 2 retter middag for kr. 1.25, var der optaget, måtte jeg over på den anden side af Østergade i Rydbergs kælder, hvor man også fik en ret mad hurtig og rimeligt. Jeg var hjemme Kl. 21 og al transportvar på cykel. Lønnensom lærling var kr. 35-75 pr. md. og som nyudlært medhjælper fik kr. 150.- pr. måned.

1938

I foråret¹⁹³⁸ traf jeg min tilkommende mand, som gik på Provinsboghandler-fagskolen (dagskole) derefter var vi begge på studieophold i udlandet, og vi blev forlovet i 1939 og gift i 1940.

1. marts 1942 startede jeg en bog- & papirhandel, Islands Brygge 21, hjørnet af Njalsgade, min mand beholdt sin stilling, så vi levede af hans gage, til jeg fik forretningen i gang og i 1945 kom min mand så til vor egen forretning og samtidig købte vi et papirfirma, og overflyttede varelager, papirration og kunderne til vort firma, vi specialiserede os i leverancer til kontorer både med bøger, kontorartikler og tryksager.

Det var under 2. verdenskrig, jeg startede, den 27. jan 1943 kl. 17 blev der blæst luftalarm, og da jeg lidt efter trak mørkelegningsgardin for indgangsdøren en anelse til side, så jeg de engelske flyvemaskiner komme langs havneløbet.

Min reaktion var: Nu må vi i kælderen. Medens vi stod nede i kældergangen, der var ikke indrettet beskyttelsesrum, kom ejendommens vicevært, at han havde hørt, at der lå en bombe udenfor porten i Njalsgade, ca 15-20m fra hjørnet af Islands Brygge. Det var rigtig nok, bomben var gået gennem ejendommens tagryg og lå i et stort krater i gaden, heldigvis var den tidsindstillet, den eksploderede næste morgen kl. 5, vort udstillingsvindue til Njalsgade samt noget af facaden var væk (billede vedlagt). Der var glasskår overalt i bogladen og glassplinter sad i bogryggene.

skole

De eng. flyvere skulle bombe nogle ~~mange~~ maskiner, klar til udskibning til Tyskland, og som på kajen ved Burmeister & Wains værkstedshaller, ikke langt fra Knippelsbro. Der faldt også bomber i Gunløgsgade (billeder medf.) samt bomber i Sukkerfabrikken og en ejendom i Knippelsbrogade, som begge brændte.

Underholdning og selskabelighed.

Omkring 1923 var jeg med mine forældre i Apolloteatret, som var et serveringsteater, det var en matiñé-forestilling, hvor Robert Storm-Petersen underholdte som tegner, han tog mig op på scenen for at tegne, jeg var benovet, men fik da tegnet et hus med 2 vinduer og en dør, som Storm-Petersen tegnede videre på, - desværre fik jeg ikke tegningen med hjem. Efter forestillingen kom Storm-Petersen og hilste på min far, de havde gået i skole sammen, og desuden havde Storm-Petersen haft kontakt med min farmor, som formidlede engagementer for kunstnere og artister.

I 1923 var jeg sammen med min mor til min første stabel-afløbning på Kbhvns Flydedok & Skibsværft, det var isbryderen "Lille Bjørn", det var spændende at se skibet, efter det var døbt og champagneflasken knust mod stævnen, glide ud i havnebasinets sinet, skibets skrog lå på et fundament af træ, en del af det kom med ud i vandet og derefter taget op igen.

På min far's fødselsdag var der herremiddag, og derefter Lhombrespil ved 3 borde, det gik meget fornøjeligt til, og senere på aftenen blev der serveret Romtoddyer og Whisky m/ sodavand.

På min mor's fødselsdag var det damerne, der kom om eftermiddagen til chokolade (lavet af koge-chokolade) m/ flødeskum, serveret i en Bind & Grøndal kande med løve på hanken og derefter Kaffe, hertil fødselskringle, lagkage og småkager. senere blev der serveret frugt og vin.

Når min farmor havde fødselsdag, kom jeg med min mor om eftermiddagen, fint påklædt og med stor sløjfe i håret. Her kom kendte artister og kunstnere, som havde eller havde haft deres engagementer gennem min farmors bureau, for at gratulere. Her har jeg også truffet fru Dagmar Heinemann f. Hansen (kendt som Oh. Dagmar) som havde haft alle sine engagementer gennem min farmor, jeg har også besøgt hende sammen med min farmor, i rækkehuset i Sundvænget og senere i Høyrupsallé. Hendes hjem var smukt med store vitriner med sølvgenstande, hun var meget elskværdig og forærede mig engang et lille sølvbæger, men hun talte aldrig om sin populære fortid på varietéerne.

Efter jeg var blevet konfirmeret i 1931, blev jeg inviteret til en venindes konfirmationsfest, som blev holdt hos hendes bedstemor (farmor) fru Birgitte Salomon f. Melchior, enke efter en vingrosserer, boende i Dronnings Tværgade nr 4 en herskabslejlighed med 10 værelser, køkepige og 2 stuepiger. Jeg havde før været der til frokost, så jeg kendte stuepigen, der lukkede op. Jeg var i min lange hvide konfirmationskjole og lange hvide hansker, og blev lukket ind i den store salon, som ikke blev brugt til hverdag.

Midt på gulvet sad husets frue i sort atlaskes kjole og med en lang perlekæde af ægte perler, på den ene side af hende stod min veninde og på den anden side min venindes fader, at jeg var inviteret skulle være en overraskelse for min veninde, som tænkte: Elna har taget fejl, jeg var også inviteret næste dag til frokost. Jeg hilste først på husets frue, nejede pænt, og takkede for indbydelsen, derefter på min venindes fader, min veninde og de øvrige gæster.

Ialt var vi ca. 30 gæster og kunne sagtens sidde ved bordet i spisestuen, som havde høje egetræspaneler, på øverste kant, som var lidt bredere, stod porcelænsfigurer. Middagen blev serveret på Flora Danica porcelæn, menuen husker jeg desværre ikke. Der var skylleskåle, hvilket der også var til hverdag, så det havde jeg prøvet før. Og bag hver anden stol stod en serveringsdame. Efter middagen blev gæsterne fordelt i dagligstuen og salonen, og inden vi skulle hjem, blev der serveret The med tilbehør i spisestuen, og ved hver kuvert stod en ganske lille glaskop, så hvem der ønskede det, fik heri skænket Jamaica-rom, som havde været mange gange over ækvator, jo flere gange den havde været over ækvator, jo bedre var den, sagde man.

Fru Birgitte Salomon, f. Melchior var i slægtskab med Melchior-slægten, hvor eventyrdigteren H. C. Andersen kom meget. Dorothea og Moritz G. Melchior's længst levende datter, Louise Melchior, boede til sin død i slutningen af 1930'erne i forældrenes lejlighed på Højbroplads, her har jeg været et par gange sammen med min veninde. Lejligheden lå på 1. ste sal og havde 15 værelser. I det første værelse hang blandt andet Carl Bloch's berømte maleri, fra et italiensk Osterie og C. A. Jensen's maleri af H. C. Andersen, i hel figur. I hjørneværelset stod den store skærm, hvorpå H. C. Andersen havde opklæbet udklip fra europæiske storbyer, skærmen står nu på H. C. Andersens museet i Odense. Frk Louise Melchior forklarede os, hvad det forestillede og viste os sit portrætalbum med kendte kunstnere, som var kommet i hjemmet. I spisestuen hang hele vejen rundt vifter, hvorpå H. C. Andersen på hvert blad, disse vifter var infammet i glas.

Om sommeren boede frk. Melchior på villaen "Røligheden", som var beliggende på Strandvejen, lige udfør Eremitage slottet, Villaen er nu fritlagt, men dengang var der køkkenhave mod banelinien og en flot have foran huset og strandgrunden hørte med, ved vandet lå der en pavillion med hvide stilmøbler med lyseblåt betræk. Min veninde og jeg kørte derud på cykel, var altid velkomne, havde badetøj med og badede fra strandgrunden.

Dette 2det Røligheden" var bygget omkring 1890. Der var 3 husassistenter og 2 gartnere til at passe det praktiske arbejde. Og desuden var det en skik, at ældre, som tidligere havde været ansat i huset, kom på ferie på "Røligheden" og hjalp til med at plukke bær og sylte.

havde brugt

Sommerhuset, Højdevangsallé 25

Side 1

Ejendom i Gunløgsgade

Side 3

Vort udstillingsvindue efter
bomben var eksploderet. Side 3
Billedet var i Ekstra Bladet.